

Vastine valtuustoaloitteeseen Bussilippu kaikille sipoolaisille peruskouluoppilaille koulumatkasta riippumatta

RKP:n valtuustoryhmä ja 12 muuta valtuutettua jättivät 4.9.2023 valtuustoaloitteen, jossa esitetään bussikortin (jatkossa HSL:n matkakortti) myöntämistä kaikille sipoolaisille peruskoululaisille koulumatkasta riippumatta. Aloitteessa esitettiin ehdotus uudeksi menettelyksi, jota olisi arvioitava taloudellisten, hallinnollisten, resurssi- ja yhteiskunnallisten hyötyjen näkökulmasta.

Taustatietoja nykyisistä kuljetusoppilasmääristä

Sipoossa on 2610 peruskoulua käyvää oppilasta tällä hetkellä. Lukuvuodelle 2023–2024 kuljetusetuus on myönnetty kuljetusmuodoittain seuraavasti:

- Linja-autokuljetuksessa (HSL) 660 oppilasta
- Taksikuljetuksessa 159 oppilasta
- Yhdistelmä: linja-auto- ja taksikuljetuksessa 59 oppilasta
 - Koulukuljetuksessa yhteensä 878 perusopetuksen oppilasta

Mikäli HSL:N matkakortti myönnettäisiin kaikille perusopetuksen oppilaille, määrällisesti linja-autoa voisi jatkossa käyttää kaikki 2610 perusopetuksen oppilasta. Lisäystä edelliseen linja-autolla kulkevien oppilaiden määrään tulisi näin ollen 1891 oppilasta.

Perusopetuslain 32 §:n ja Sipoon kunnan kuljetusperiaatteiden mukaan perusteet taksikuljetuksessa oleville oppilaille säilyy ennallaan/myönnettäisiin myös seuraaville lukuvuosille siitä huolimatta, vaikka HSL:n matkakortti myönnettäisiin kaikille oppilaille.

HSL:n matkakortti kaikille – vahvuudet ja mahdollisuudet

Mikäli HSL:n matkakortti myönnettäisiin kaikille perusopetuksen oppilaille, muodostuisi tästä seuraavia uusia mahdollisuuksia oppilaiden näkökulmasta katsottuna:

- Oppilaiden harrastuksiin kulkeminen
- Vapaa-aikana mahdollisuus kulkea linja-autolla kavereiden luokse, tapahtumiin, ym.
- Oppilaat voisivat saada kuljetusetuuden lyhyemmillekin koulumatkoille

Sipoon kunnan kuljetusperiaatteissa on mainittu seuraavaa: *Oppilaat saavat käyttöönsä henkilökohtaisen HSL:n matkakortin, joka on voimassa vain koulupäivinä klo 04:30 ja 18.00 välillä. Huoltajat voivat kuitenkin halutessaan jo tällä hetkellä ladata koululaisen matkakorttiin arvoa, jolloin korttia voi käyttää myös iltaisin, viikonloppuisin ja loma-aikoina. Huoltajan korttiin lataamalla arvolla voi matkustaa koko HSL-alueella”.*

HSL:n matkakorttia myönnettäessä kaikille oppilaille, tulisi määrittää olisiko matkakortti voimassa koulupäivinä klo 04:30 ja 18.00 välillä vai myös iltaisin, viikonloppuisin ja loma-aikoina. Mikäli voimassaoloa laajennettaisiin, oppilailla olisi mahdollisuus käyttää HSL:n matkakorttia useampaan eri tarkoitukseen. Tässä tapauksessa tulisi selvittää kustannusten määrä voimassaolon laajentamisen johdosta D-vyöhykkeen sisällä.

Sipoon kunnan kuljetusperiaatteiden ja perusopetuslain 32 §:n mukaan kuljetusetuus myönnetään 1–3 luokan oppilaille, jos koulumatkan pituus on yli 3 km ja 4.–9. luokan oppilaille, jos koulumatkan pituus on yli 5 km. Mikäli HSL:n matkakortti myönnettäisiin kaikille perusopetuksen oppilaille, voisivat oppilaat saada kuljetusetuuden tätä lyhyemmillekin koulumatkoille.

HSL:n matkakortti kaikille – heikkoudet ja uhat

Mikäli HSL:n matkakortti myönnetään kaikille perusopetuksen oppilaille, muodostuisi tästä seuraavia haasteita päivittäiseen linja-autoliikennöintiin.

- Kuljetuskaluston riittävyys ja mahdolliset lisäkustannukset sekä valvonta
- Liikenneturvallisuuden vaarantuminen kaluston riittämättömyyden vuoksi
 - Riittääkö kuljetuskalusto vaihteleviin matkustajamääriin, jotka voivat olla riippuvaisia säästä, jolloin houkutus kulkea lyhytkin matka linja-autolla kasvaa
 - Mahtuvatko linja-autovuoroihin ne oppilaat, joilla on tosiasiallinen tarve kulkea koulumatkat linja-autolla koulumatkan pituuden vuoksi
- Yhdenvertaisuus (mahdollisuus) käyttää linja-autovuoroja Sipoon eri alueilla ja alueilta
- Oppilaiden arkiliikunta koulumatkoilla vähenee

Sipoossa on tällä hetkellä tiettyinä kellonaikoina arkipäivisin ruuhkaa linja-autoissa. Bussit ovat joissakin tapauksissa jo täynnä ja oppilaat joutuvat seisomaan koulumatkalla bussissa.

Linja-autojen kuormitusmääritykset kaikille avoimessa liikenteessä saa rekisteriotteeseen merkityn paikkamäärän (istumapaikat ja seisomapaikat) tilapäisesti ylittää 30 %:lla. Matkustajamäärän noustessa kaluston määrää ja linja-autovuoroja tulisi todennäköisesti lisätä. Kuljettajan vastuulla on huolehtia, ettei kyytiin otettu matkustajamäärä riko kuormitusmäärityksiä. Jos kyytiin pyrkii useampia matkustajia kuin on sallittua ottaa kyytiin, kuljettajalla ei ole mahdollisuutta ryhtyä valitsemaan kyytiin niitä oppilaita, joilla koulumatkan pituus ylittäisi perusopetuslain 32 §:n mukaisen koulumatkan pituuden. Tällöin osa oppilaista, joilla on pitkä koulumatka (yli 5 km), voi jäädä ilman kyytiä ja seuraavaa vuoroa voi joutua

odottamaan tunnin, jolloin oppilaan koulumatkaan ja odotukseen kuluva kokonaisaika ylittää perusopetuslain 32 §:n mukaiset ehdot.

Taloudellinen näkökulma

Laskelma matkalippujen kustannuksista, jos kaikille oppilaille myönnettäisiin HSL:n matkakortti

Kustannukset lukuvuonna 2023–2024 linja-autokuljetuksessa olevat oppilaat:

Linja-autokuljetuksessa olevat oppilaat per 12.3.2024		
Oppilasmäärä per 12.3.24	Per oppilas €	Lv. 23-24 kustannukset € yhteensä
719 oppilasta	294,00	211 386,00

Kustannukset, mikäli HSL:n matkakortti myönnetään kaikille perusopetuksen oppilaille:

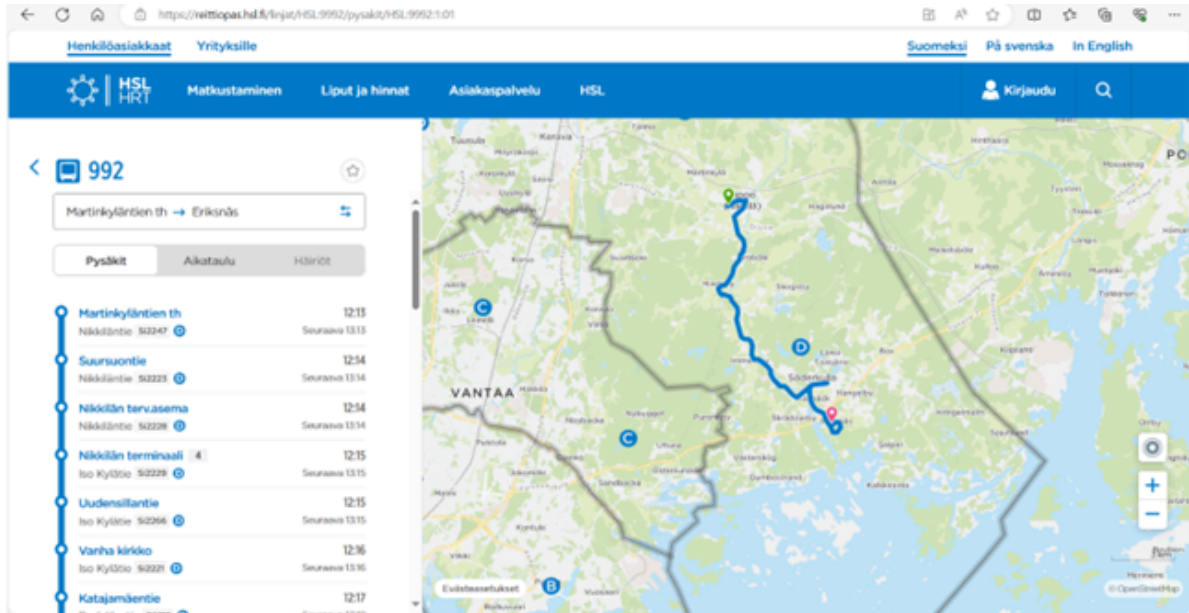
Kaikille oppilaille HSL Matkalippu		
Oppilasmäärä per 12.3.2024	Per oppilas €	Lukuvuoden kustannusarvio € yhteensä
Perusopetus, 2610 oppilasta	294,00	767 340,00
Perusopetus, linja-autokuljetuksessa 23-24	294,00	-
Kustannuksien lisäys per lukuvuosi		555 954,00

HSL:n liikennesuunnittelijan mukaan, mikäli lähdön lisääminen ei aiheuta auton lisäystä, on lisäkustannus varsin pieni. Jos lähtö tulee ruuhka-aikaan, silloin mahdollisesti joudutaan lisäämään uusi auto liikenteeseen. Esimerkki 32-paikkaisen linja-auton kustannuksista:

- 0,60 €/km
- 47,72 €/tunti
- 195,73 €/auto

Edellä olevan laskelman mukaan, mikäli lisättäisiin esimerkiksi linjan 992 reitille Eriksnäs-Söderkulla-Massby-Hindsby-Nikkilä yksi lisävuoro ei-ruuhka-aikana olisi lisäkustannukset arviolta: $12 \text{ km} \cdot 0,60 \text{ €/tunti} + \text{tuntiveloitus}$. Ko. linjan reitin kesto on n. 20 minuuttia (12:13 -> 12:47).

- $0,60 \cdot 12 \text{ km (reit in arvioitu pituus)} = 7,20 \text{ €}$
- $47,72/60 \text{ min} = 0,8 \text{ € per min} / 20 \cdot 0,80 = 16 \text{ €}$
- YHTEENSÄ (Reitin kustannukset yhteen suuntaan) = 23,20 €
- Jos vielä auto tulisi lisätä, reitin kustannukset yhteen suuntaan olisi $23,20 + 195,73 = 218,93 \text{ €}$

HSL:n liikennesuunnittelijalta saatujen tietojen mukaan liikennöitsijöiden kuljettajat kertovat esimiehilleen kuljetuskapasiteetin ylittyessä. Palautetta voi tulla myös huoltajilta tai jopa lähtöä käyttäviltä oppilailta. Myös koulusta saattaa tulla viestiä. Jos linja-autovuoro on täynnä ja palaute on toistuvaa, pyrimme järjestämään linjalle pikaisesti lisälähdön.

Yhteiskunnallinen näkökulma

Yhdenvertaisuus – Sipoon eri alueet

Sipoossa on alueita, joilta kulkee vain harvakseltaan linja-autovuoroja tai mahdollisia yhteyksiä ei ole lainkaan. Matka linja-autopysäkille voi vaihdella myös oppilaan kotiosoitteesta kouluun huomattavan paljon n. 2–4 km. Mikäli HSL:n matkalippu myönnetään kaikille oppilaille, seuraavia haasteita voi mahdollisesti esiintyä esim. huoltajien esittäessä kysymyksiä yhdenvertaisuudesta:

- miksi oppilas A:lla on mahdollisuus käyttää linja-autovuoroja kouluun mennessään ja harrastuksiin, kun oppilas B:n kotiosoitteesta ei kulje linja-autovuoroja?
- miksi oppilas A:n kotiosoitteen lähellä on linja-autopysäkkejä, mutta oppilas B:n matka lähimmälle linja-autopysäkille on 3,4 km?
- miksi oppilas A:lla on mahdollisuus käyttää harrastusmatkoihin linja-autovuoroja ja oppilas B:llä ei?

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on pohdittava, hyötyvätkö oppilaat yhdenvertaisesti matkakortin myöntämisestä.

Ympäristöasiat

Aloitteessa perustellaan matkakortin myöntämistä kaikille myös sillä, että oppilaat voisivat hyödyntää matkakorttia koulumatkoihin lyhyilläkin matkoilla silloin, kun sää on huono tai kun aamuisin tai iltapäivisin on pimeää. Jos oppilailta olisi matkakortti, huoltajien yksityisautoilu voisi vähentyä, mikä vähentäisi liikenteen aiheuttamia ympäristöpäästöjä.

Ympäristönäkökulma tulee huomioiduksi myös nykyisessä tilanteessa, jossa oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkojaan kävellen tai polkupyörällä. Tällöin heitä kasvatetaan myös ympäristötietoiseen kuluttajuuteen pidemmällä tähtäimellä. Lisäksi linja-autovurojen aikataulut ovat monelta osin sellaiset, että yksityisautoiluun turvaudutaan yllä mainituissa tilanteissa joka tapauksessa, jotta oppilaan ei tarvitse lähteä kouluun niin aikaisin kuin linja-auto kulkisi.

Ympäristöasioiden huomioiminen ei saa mennä oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun edelle. Koska HSL:n matkakortin myöntäminen kaikille ei kuitenkaan mahdollistaisi kaikille linja-autovurojen käyttöä koulumatkoilla, ehdotus asettaisi oppilaat eriarvoiseen asemaan keskenään.

Hyötyliikunta

Tutkimusten mukaan vain yksi kolmasosa lapsista ja nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi Suomessa. Riittävä fyysinen aktiivisuus on edellytys lasten ja nuorten terweelle

kasvulle ja kehitykselle sekä hyvinvoinnille. Reipas liikunta, hyvä fyysinen kunto ja hyvät motoriset taidot ovat yhteydessä myös oppimiseen. Ravitsemuksen ja liikkumisen määrän muutokset yhdessä ovat vaikuttaneet siihen, että ylipainoisten lasten ja nuorten osuus on lisääntynyt ja kestävyyskunto on heikentynyt vuosikymmenten varrella. Tarve liikkumisen lisäämiseen on olemassa.

Lasten ja nuorten olisi hyvä liikkua viikon jokaisena päivänä. Suosituksen mukaan liikkuminen olisi hyvä jakaa tasaisesti viikon eri päiville ja liikkua useimpina päivinä viikossa, ei vain 1–2 päivänä viikossa.

Koulut ja oppilaitokset voivat tukea lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta ja liikkumista kannustamalla koulumatkojen kulkemiseen fyysisesti aktiivisilla tavoilla. (Lähde: [Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille \(valtioneuvosto.fi\)](#))

Tutkimustulokset eivät tue aloitteen ehdotusta, jonka seurauksena Sipoon kunta kannustaisi oppilaita kulkemaan lyhyetkin koulumatkat linja-autoilla.

Hallinnollinen näkökulma

Sipoon kunnan koulutuksen toimialan vastuulla on huolehtia siitä, että perusopetuslain 32 § ja Sipoon kunnan esi- ja perusopetuksen koulukuljetusperiaatteiden linjaukset toteutuvat kaikkien oppilaiden kohdalla. HSL:n matkakortin yleisestä myöntämisestä huolimatta jokaisen oppilaan kohdalla tulee tarkastella, onko koulumatkalla vaarallinen tie tai tieosuus, minkä pituinen kävelymatka on kotoa linja-autopysäkille ja mikä on kuljetukseen ja odotukseen kuuluva kokonaismatka-aika.

Vastuut

Sivistysvaliokunta päättää vuosittain Sipoon kunnan vaarallisista kouluteistä, joiden perusteella myös kuljetusetuus voidaan myöntää. Jos matkakortti myönnettäisiin kaikille oppilaille, kenen vastuulla on, ettei oppilaat kävele vaarallisilla kouluteillä, esimerkiksi linja-autopysäkki sijaitsee vaarallisella koulutiellä? Kuljetusperiaatteissa on myös määritelty teiden vaarallisuusluokitusten perusteella, kuinka pitkän matkan oppilas voi kävellä kohti linja-autopysäkkiä tai onko vaarallista tietä mahdollista ylittää.

Perusopetuslain mukaisesti Sipoon kunta vastaa ensisijaisesti koulukuljetusten turvallisuudesta. Liikennöitsijä vastaa oppilaiden turvallisuudesta kuljetuksen ajan kotipysäkiltä koulun pysäkille ja koulun pysäkiltä kotipysäkille. **Muulloin oppilas on koulumatkan ajan kunnan vastuulla, edellyttäen, että hän kulkee suorinta tietä kodin ja koulun välillä.**

Huoltajat ovat ensisijaisesti velvollisia opastamaan ja opettamaan lapsiaan liikkumaan turvallisesti liikenteessä. Koulukuljetuksessa mukana olevien lasten huoltajat vastaavat siitä, että lapsi pääsee turvallisesti kotoa ajoneuvoon ja ajoneuvosta kotiin. Huoltajien tehtävänä on huolehtia siitä, että koulunsa aloittaville ja vanhemmillekin oppilaille opetetaan turvallinen koulumatkareitti, aikataulujen käyttö ja liikenteessä kulkeminen. Nämä asiat on hyvä kerrata vuosittain.

Mikäli HSL:n matkalippu myönnettäisiin kaikille oppilaille, Sipoon kunta tällöin ohjaa kaikki perusopetuksessa olevat oppilaat käyttämään linja-autovuoroja ja kaikki oppilaat ovat tällöin tulkittavissa koulukuljetusoppilaksi. Tällöin vastuukysymykset tulevat kysymykseen kaikkien perusopetuksessa olevien oppilaiden kohdalla.

Resurssihyötyjen näkökulma

Mikäli HSL:n matkakortti myönnettäisiin kaikille oppilaille, kaikille perusopetuksen oppilaille tulisi tehdä matkakortin myöntämisestä päätös, sillä matkakortin myöntämisen seurauksena oppilaat olisivat kuljetusoppilaita. Tällainen päätösmäärä vaatii merkittäviä henkilöstöresursseja, vaikka kaikille peruskoulun oppilaille ei päätöstä vuosittain tehtäisikään.

Resurssivajetta muodostuisi todennäköisesti myös Sipoon kunnan infon henkilöstön näkökulmasta, sillä huoltajia olisi huomattavasti suurempi määrä lataamassa matkakortteja heinä-elokuun aikana infopisteissä. HSL:n matkakortit ladataan kullekin lukuvuodelle erikseen.

Koulutuksen toimialan asiakaspalvelukanavat todennäköisesti myös ruuhkautuisivat huoltajien kysymysten vuoksi, jolloin laadukkaiden ja oikea-aikaisten asiakaspalvelutilanteiden hoitamiseen tarvittaisiin riittävästi henkilökuntaa. Kuljetuskoordinaattorin tehtävänkuvan näkökulmasta työmäärä lisääntyisi huomattavasti, sillä taksikuljetuksessa olevien oppilaiden määrä pysyy lukuvuodesta toiseen suhteellisen samana. Kuljetuskoordinaattorin työntehtäviin kuuluu myös koulukuljetuskilpailutukseen, tilausajokuljetusten reititykseen, ym. kuuluvia tehtäviä, joten koulukuljetushakemusten käsitteleminen ja koulukuljetuspäätösten tekeminen on vain osa työtehtävistä.

Jotta Sipoon kunnan infon henkilökunta voi ladata oppilaalle HSL:n matkakortin, heidän tulee tarkistaa oppilaan oikeus kuljetusetuuteen. Henkilökunnan tulisi siis voida varmistaa, että oppilas on sipoolainen ja käy peruskoulua Sipoossa. Tällä hetkellä infon henkilöstöllä on rajattu katseluoikeus oppilashallinnon (Primus) tietojärjestelmään. Oppilaan tai huoltajan tullessa infopisteeseen lataamaan HSL:n matkakorttia, infon asiakaspalvelija voi tarkastaa järjestelmästä Matkakortti-kentästä, onko tähän merkitty D/CD-merkintä. Mikäli merkintä löytyy, infon asiakaspalvelijalla on tieto, että korttia voi ladata. Mikäli HSL:n matkakortti myönnettäisiin

kaikille oppilaille, tulisi tämä merkintä lisätä kaikille peruskoululaisille tietojärjestelmään. Lisäksi infon henkilöstölle tulisi lisätä katseluoikeus myös oppilaan kotikunta -kenttään. Tietosuojasyistä eri henkilöstöryhmien katseluoikeuksia on rajattu, jotta kukin näkee vain työtehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot.

HSL:n matkakortin myöntäminen kaikille peruskoulun oppilaille lisäisi pelkkien matkakorttien osalta kustannuksia noin 556 00 eurolla. Tällä lisäkustannuksella palkattaisiin yhdeksän kuljetuskoordinaattoria lisää kuntaan käsittelemään koulukuljetushakemuksia ja tekemään koulukuljetuspäätöksiä.

Opintoretket

Mikäli HSL:n matkakortti myönnettäisiin kaikille oppilaille, voisivat perusopetuksen oppilaat käyttää matkakorttia myös koulun järjestämällä retkillä. Tällä hetkellä opettaja tarvitsee koululaisryhmän matkaa varten oppilasryhmän kantakortin. Kunta (kuljetuskoordinaattori) tilaa HSL:ltä kantakortit lukukaudeksi kerrallaan. Kantakorttien tilausmäärä perustuu aiempien lukuvuosien käytettyyn määrään. HSL laskuttaa kuntia koululaisryhmien matkustusoikeudesta lukukausi kerrallaan kunnan peruskoululaisten oppilasmäärän* perusteella.

HSL laskuttaa kuntia koululaisryhmien matkustamisesta syyslukukaudella 2024 seuraavasti:

Kunta	Kunnalta laskutettava summa, euroa, ilman alvia, syyslukukausi 2024
Espoo	141 900
Helsinki	199 200
Kauniainen	6 400
Kerava	15 800
Kirkkonummi	20 800
Sipoo	11 300
Siuntio	2 700
Tuusula	21 800
Vantaa	104 000

Koululaisryhmät voivat koulupäivinä matkustaa koulun opintoretkille kaikissa liikennevälineissä, kaikilla vyöhykkeillä ja kaikkina kellonaikoina kyseisen lukukauden aikana. Koululaisryhmän mukana matkustavan opettajan tai muun aikuisen matkustamiseen ei ole tullut muutoksia.

Kustannusten määrä per lukukausi on Sipoossa 11300 €. Kustannukset jäävät huomattavasti pienemmäksi kuin HSL:n matkakortin myöntäminen kaikille peruskoululaisille (lukukauden kustannukset n. 767340 €). Lisäksi HSL:n kankortilla voi matkustaa kaikkina koulupäivinä kaikilla vyöhykkeillä ja kaikkina kellonaikoina, mikä ei tällä hetkellä ole mahdollista koululaismatkakortilla.

*Lähde: Tilastokeskus, peruskoululaisten lukumäärä vuonna 2022.

Opetushenkilöstön lausunnot

Valtuustoaloitteessa esitetään myös, että vuosiluokkien 1–2 oppilaiden kohdalla voitaisiin huomioida opetushenkilöstön (erityisopettaja, luokanopettaja tai esiopetuksen opettaja) laatima lausunto taksikuljetuksen myöntämisessä, eikä erillistä lääkärinlausuntoa tarvitsisi toimittaa.

Opettajan tehtävänä on tukea ja edistää lasten ja nuorten oppimista ja osaamisen kehittymistä. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajan tulee antaa oppilailleen heidän kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta. Opettajan tulee toimia yhteistyössä kotien kanssa. Hänen tulee tiedottaa huoltajia kaikista lapsen koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvistä asioista, kuten arvioinnista, oppimisen tavoitteista, koulun oppimisympäristöistä, työtavoista ja lukuvuoden tapahtumista. Opettaja on opetusryhmänsä osalta vastuullinen koulun toiminnasta, kuten opetuksesta, opetuspaikoille siirtymisistä ja retkistä. Koti- ja koulumatkat eivät ole koulun toimintaa, joten ne eivät kuulu opettajan vastuulle. (Lähde: [Opettajan vastuut ja velvollisuudet \(oaj.fi\)](https://oaj.fi))

Opettajien virkatehtäviin ja vastuulle eivät kuulu lausuntojen kirjoittaminen koulukuljetusta varten. Opettajilla ei ole asiantuntemusta lapsen kyvystä selviytyä koulumatkasta. Asiaan perehtyminen edellyttäisi perehtymistä paikan päällä lapsen koulumatkan ominaispiirteisiin, liikennemääriin, tien vaarallisuuteen ja kuormittavuuteen sekä lapsen havainnointia koulumatkalla kulkemisesta, ym. Koska lausunnon kirjoittaminen ei kuulu opettajien virkatehtäviin, tällaisen lausuntokäytännön mahdollistaminen aiheuttaisi myös sen, että osa opettajista voisi lausunnon kuitenkin kirjoittaa, jolloin oppilaat asetettaisiin eriarvoiseen asemaan sekä sen, että kodin ja koulun välinen yhteistyö voisi hankaloitua.

Yhteenveto

Aloitteessa esitetty HSL:n matkakortti kaikille perusopetuksessa oleville oppilaille on kallis toimenpide, eikä kohtelee yhdenvertaisesti oppilaita. HSL:n matkakortin myöntämisestä kaikille peruskoulun oppilaille ei synny merkittäviä hyötyjä, eikä se vähennä tarvittavaa

henkilöstöressurssia. Johtopäätöksenä todetaan, että koulutuksen toimiala ei esitä aloitteessa esitetyn toimenpiteen HSL:n matkakortti kaikille peruskoulun oppilaille edistämistä.

Kuntatalouden näkökulmasta ei ole perusteltua kohdentaa merkittävää taloudellista panostusta peruskoulun oppilaille myönnettäviin HSL:n matkakortteihin.

Bemötande till motionen om att få busskort åt alla elever i grundskolan i Sibbo, oavsett skolväg

SFP:s fullmäktige-grupp och 12 andra fullmäktigeledamöter lämnade 4.9.2023 en fullmäktigemotion där de föreslår att busskort (i forts. HRT:s resekort) beviljas alla Sibboelever i grundskolan oavsett skolväg. I motionen föreslås ett nytt förfaringssätt som skulle bedömas ur synvinkeln för ekonomiska, administrativa, resurs- och samhällliga fördelar.

Bakgrundsinformation om det nuvarande antalet skjutselever

För tillfället är 2 610 Sibboelever i grundskolan. Skolskjutsförmån har beviljats för läsåret 2023–2024 enligt följande transportformer:

- Buss (HRT), 660 elever
- Taxi, 159 elever
- Kombination: buss och taxi 59 elever
 - Sammanlagt 878 elever inom den grundläggande utbildningen har beviljats skolskjuts.

Om HRT:s resekort beviljas alla elever inom den grundläggande utbildningen, kunde kvantitativt alla 2 610 elever inom den grundläggande utbildningen använda buss. Antalet elever som åker buss skulle alltså öka med **1 891 elever**.

Enligt 32 § i lagen om grundläggande utbildning och Skolskjutsprinciperna i Sibbo kommun förblir grunderna för elever som åker taxi oförändrade/eleverna beviljas skolskjutsförmån även följande läsår trots att HRT:s resekort skulle beviljas alla elever.

HRT:s resekort till alla – styrkor och möjligheter

Om HRT:s resekort beviljas alla elever inom den grundläggande utbildningen, skulle följande möjligheter uppstå ur elevernas synvinkel:

- Eleverna kan åka buss till hobbyer.
- Möjlighet att åka buss till bl.a. kompisarna och evenemang på fritiden.

- Eleverna kan beviljas skolskjutsförmån även för kortare skolresor.

Följande nämns i Skolskjutsprinciperna i Sibbo kommun: *”Eleverna får ett personligt HRT-resekort till sitt förfogande. Kortet är i kraft enbart under skoldagar mellan kl. 04.30 och 18.00. Vårdnadshavarna kan ladda värde på skolelevens resekort om de så vill. Då kan kortet användas även kvällar, veckoslut och under semestertiderna. Värde som vårdnadshavaren laddat på kortet gäller för resor inom hela HRT-området.”*

När HRT:s resekort beviljas borde det definieras om resekortet är i kraft under skoldagar kl. 4.30–18.00 eller också på kvällarna, veckosluten och semestrarna. Om resekortens giltighet utvidgas har eleverna möjlighet att använda HRT:s resekort till flera olika ändamål. I detta fall borde kostnaderna utredas om giltighetstiden utvidgas inom zon D.

Enligt Skolskjutsprinciperna i Sibbo kommun och 32 § i lagen om grundläggande utbildning beviljas skolskjutsförmån till elever i årskurs 1–3, om skolvägen är över 3 km, och till elever i årskurs 4–9, om skolvägen är över 5 km. Om HRT:s resekort beviljas alla elever inom den grundläggande utbildningen, kan eleverna få skolskjutsförmån för även kortare skolvägar.

HRT:s resekort till alla – svagheter och hot

Om HRT:s resekort beviljas alla elever inom den grundläggande utbildningen, skulle följande utmaningar uppstå i den dagliga busstrafiken.

- Transportutrustningens tillräcklighet och eventuella tilläggskostnader samt övervakning.
- Äventyrande av trafiksäkerheten på grund av otillräcklig transportutrustning.
 - Räcker transportutrustningen till varierande passagerarantal som kan bero på vädret, då frestelsen för att åka även en kort väg med buss växer?
 - Rymmer de elever som har ett faktiskt behov av bussar på grund av skolvägens längd med på bussen?
- Likvärdig möjlighet att använda buss i Sibbos olika områden.
- Elevernas vardagsmotion minskar på skolvägarna.

Det är för tillfället rusning i bussarna vid vissa klockslag i Sibbo. I vissa situationer är bussarna redan fulla när eleverna stiger på, vilket leder till att eleverna är tvungna att stå i bussen.

I belastningsbestämmelser för bussar får antalet busspassagerare tillfälligt överskrida antalet platser som antecknats i registerutdraget (sittplatser och ståplatser) med 30 %. När antalet passagerare ökar borde antalet transportutrustning samt bussturer förmodligen ökas. Det är chaufförens ansvar att se till att passagerarantalet inte bryter mot belastningsbestämmelser.

Om flera elever försöker stiga på bussen än tillåtet, är det inte möjligt för chauffören att välja att ta på de elever, vars skolväg är längre än vad som föreskrivs i 32 § i lagen om grundläggande utbildning. Det leder till att en del av de elever vars skolväg är lång (över 5 km) kan lämna utan skjuts och därmed måste vänta en timme på nästa buss, och då överskrider helhetstiden för elevens skolväg och väntetid villkoren enligt 32 § i lagen om grundläggande utbildning.

Ekonomiperspektivet

Beräkning om resebiljetternas kostnader om alla elever beviljas HRT:s resekort

Kostnaderna för alla elever som använder buss under läsåret 2023–2024:

Linja-autokuljetuksessa olevat oppilaat per 12.3.2024		
Oppilasmäärä per 12.3.24	Per oppilas €	Lv. 23-24 kustannukset € yhteensä
719 oppilasta	294,00	211 386,00

Kostnader om HRT:s resekort beviljas alla elever inom den grundläggande utbildningen:

Kaikille oppilaille HSL Matkalippu		
Oppilasmäärä per 12.3.2024	Per oppilas €	Lukuvuoden kustannusarvio € yhteensä
Perusopetus, 2610 oppilasta	294,00	767 340,00
Perusopetus, linja-autokuljetuksessa 23-24	294,00	-
Kustannuksien lisäys per lukuvuosi		555 954,00

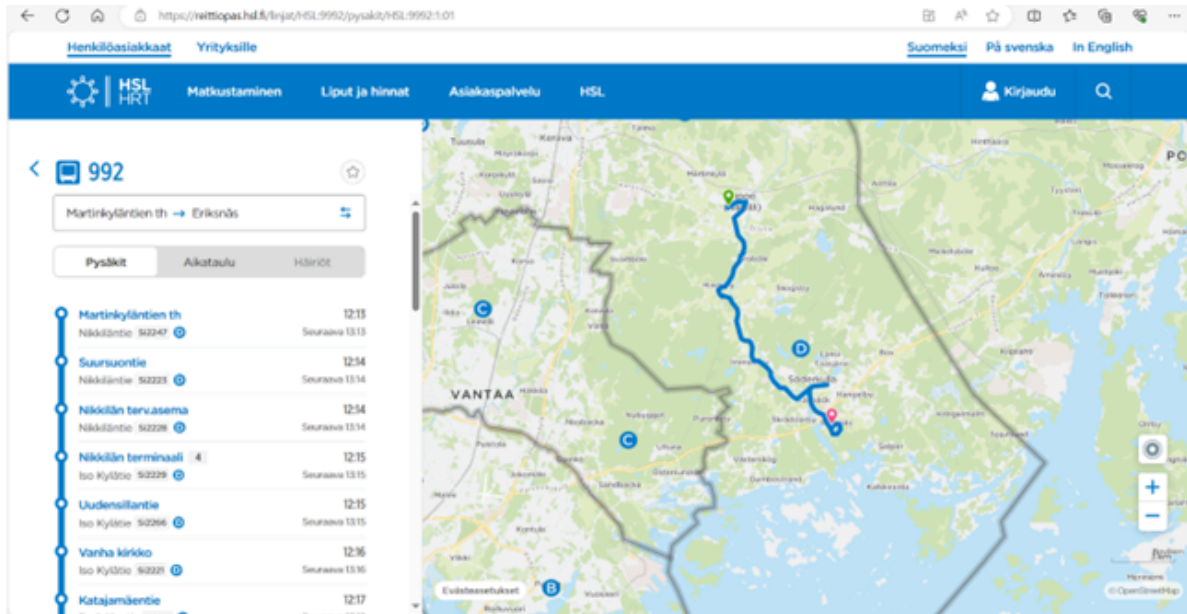
Enligt HRT:s trafikplanerare är tilläggskostnaden ganska liten om en ökning av avresor inte orsakar ett behov av att tillägga bussar. Om en avresa tilläggs till rusningstiden kan det eventuellt kräva att en ny buss måste tilläggas i trafiken. Exempel på kostnader för en buss med 32 platser:

- 0,60 €/km
- 47,72 €/timme
- 195,73 €/buss

Enligt beräkningen ovan skulle tilläggskostnaderna för till exempel en tilläggstur på linjen 992 ruten Eriksnäs–Söderkulla–Massby–Hindsby–Nickby utanför rusningstid vara: 12 km*0,60 €/timme+timdebitering. Den ifrågavarande linjens rutt är ca 20 minuter lång (kl. 12.13–12.47).

- $0,60 \text{ €} * 12 \text{ km}$ (ruttens uppskattade längd) = 7,20 €
- $47,72 \text{ €} / 60 \text{ min} = 0,8 \text{ € per min} / 20 \text{ min} * 0,80 \text{ €} = 16 \text{ €}$
- SAMMANLAGT (Ruttens kostnader för en enkel resa) = 23,20 €

- Om en buss behöver tilläggas, är ruttens kostnader för en enkel resa 23,20 + 195,73 = 218,93 €.

Enligt uppgifter av HRT:s trafikplanerare meddelar trafikidkarnas chaufförer sina chefer när transportkapaciteten överskrids. Det kan också komma respons från vårdnadshavare eller till och med elever som använder den ifrågavarande turen. Även skolan kan skicka respons. Om bussturen är full och responsen är återkommande strävar vi efter att snabbt ordna en tilläggstur till linjen.

Samhällsperspektivet

Likvärdighet – Sibbos olika områden

Det finns områden i Sibbo som bara har enstaka bussturer eller inga möjliga förbindelser alls. Vägen till busshållplatsen kan också variera väldigt mycket från elevens hemadress till skolan, ca 2–4 km. Om HRT:s resekort beviljas alla elever, kan följande utmaningar eventuellt uppstå när t.ex. vårdnadshavare har frågor om likvärdigheten:

- Varför har elev A möjlighet att använda buss till skolan och hobbyer när inga bussturer åker via elev B:s hemadress?
- Varför finns det busshållplatser nära elev A:s hemadress men det är 3,4 km till elev B:s närmaste busshållplats?
- Varför har elev A möjlighet att ta buss till hobbyer men elev B har inte?

Vi måste fundera ut likvärdighetens synvinkel om eleverna drar likvärdigt nytta av beviljandet av resekort.

Miljöfrågor

I motionen motiveras beviljandet av resekort till alla även med att eleverna kan utnyttja resekortet till även korta skolvägar då vädret är dåligt eller då det är mörkt på morgonen eller eftermiddagen. Om alla elever har resekort kan vårdnadshavarnas privatbilism minska, vilket skulle minska miljöutsläpp som orsakas av trafik.

Miljösynvinkeln beaktas också nu då elever uppmuntras gå eller cykla till skolan. Då uppfostras de också till miljömedvetna konsumenter på lång sikt. Dessutom är bussturens tidtabeller på många sätt sådana att vårdnadshavarna tar till privatbilismen i ovan nämnda situationer hur som helst, så att eleven inte behöver åka till skolan lika tidigt som bussen går.

Beaktande av miljöfrågor får inte gå före likvärdig behandling av elever. Eftersom beviljande av HRT:s resekort till alla elever inte möjliggör användning av bussturer till skolan för alla, skulle förslaget försätta eleverna i en ojämlik ställning.

Vardagsmotion

Enligt undersökningar rör endast en tredjedel av finländska barn och ungdomar sig tillräckligt med tanke på sin hälsa. Tillräcklig fysisk aktivitet är en förutsättning för barns och ungdomars sunda tillväxt och utveckling samt välfärd. Rask motion, god fysisk kondition och goda motoriska färdigheter är också förknippade med lärande. Ändringar i mängden näring och motion har

tillsammans påverkat att andelen överviktiga barn och ungdomar har ökat och uthålligheten har minskat under årtionden. Det finns ett behov av att öka motionen.

Det vore bra om barn och ungdomar rörde på sig varje veckodag. Enligt rekommendationen är det bra att fördela motionen jämnt mellan alla veckodagar och röra på sig de flesta veckodagarna, inte bara 1–2 dagar i veckan.

Skolor och läroanstalter kan stödja barns och ungdomars fysiska aktivitet och motion genom att uppmuntra dem till att ta sig till skolan på fysiskt aktiva sätt. (Källa: [Rekommendation om fysisk aktivitet för barn och unga i åldern 7–17 år \(valtioneuvosto.fi/sv/\)](https://valtioneuvosto.fi/sv/))

Undersökningsresultaten stöder inte motionens förslag som skulle leda till att Sibbo kommun uppmuntrar elever till att ta bussen för även korta skolvägar.

Administrativa perspektivet

Det är Sibbo kommuns utbildningssektors ansvar att se till att riktlinjerna i 32 § i lagen om grundläggande utbildning och Skolskjutsprinciperna inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen i Sibbo kommun följs. Trots allmänt beviljande av HRT:s resekort ska skolvägen för varje barn granskas om skolvägen innefattar en farlig väg eller ett farligt vägvagnsnitt, hur långt gångavståndet är hemifrån till busshållplatsen och vad helhetstiden är för både transporten och väntetiden.

Ansvar

Bildningsutskottet beslutar årligen om farliga skolvägar i Sibbo kommun, och skolskjutsförmåner kan också beviljas på basis av vägens farlighet. Om resekortet beviljas alla elever, vems ansvar är det att eleverna inte går på farliga skolvägar, till exempel om busshållplatsen är längs en farlig skolväg? I skolskjutsprinciperna fastställs också hur långt gångavståndet kan vara till busshållplatsen eller om det är möjligt att korsa en farlig väg enligt vägnas farlighetsklassificeringar.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är Sibbo kommun i första hand ansvarig för skolskjutsarnas säkerhet. Trafikidkaren ansvarar för elevernas säkerhet under transporten från hemhållplatsen till skolhållplatsen och från skolhållplatsen till hemhållplatsen. **Under resten av skolresan är eleven på kommunens ansvar förutsatt att hen använder den kortaste vägen mellan hemmet och skolan.**

Det är i första hand vårdnadshavarnas skyldighet att instruera och lära sina barn hur man rör sig tryggt i trafiken. Vårdnadshavarna till de barn som får skolskjuts är ansvariga för att barnet

tryggt kan ta sig från hemmet till fordonet och från fordonet hem. Vårdnadshavarna ska se till att elever som ska börja skolan och även äldre elever lär sig hur man tar sig till skolan tryggt, läser tidtabeller och rör sig i trafiken. Det rekommenderas att dessa saker repeteras varje år.

Om HRT:s resebiljett beviljas alla elever styr Sibbo kommun alla elever inom den grundläggande utbildningen att använda bussturer och då kan alla elever tolkas vara skjutselever. Då berör ansvarsfrågorna alla elever inom den grundläggande utbildningen.

Perspektivet för resursfördelarna

Om HRT:s resekort beviljas alla elever, ska ett beslut om beviljande av resekort fattas till alla elever inom den grundläggande utbildningen, eftersom eleverna blir skjutselever i och med beviljandet av resekort. Ett sådant stort antal beslut kräver betydande personalresurser, trots att sådana beslut inte skulle fattas årligen till alla elever inom den grundläggande utbildningen.

Resursbrist uppstår förmodligen även för personalen inom Sibbo kommuns Info, eftersom betydligt fler vårdnadshavare skulle då ladda resekort i juli–augusti i SibboInfo. HRT:s resekort laddas separat för varje läsår.

Utbildningssektorns kanaler för kundservice skulle då också förmodligen förstockas på grund av vårdnadshavarnas frågor, vilket betyder att tillräcklig personal skulle behövas för högklassig och rättidig kundservice. Arbetsmängden skulle öka anmärkningsvärt ur skolskjutskoordinators synvinkel, eftersom antalet elever som använder taxi är relativt oföränderlig från ett läsår till ett annat. Skolskjutskoordinators arbetsuppgifter innefattar också uppgifter inom bland annat konkurrensutsättning av skolskjutsar och planering av rutter för beställningstrafik, vilket betyder att behandling av ansökningar och beslut om skolskjuts är endast en del av arbetsuppgifterna.

Personalen på SibboInfo ska kontrollera att eleven har rätt till skolskjutsförmån innan elevens HRT:s resekort kan laddas. Personalen borde alltså kunna säkerställa att eleven är Sibbobo och går i grundskolan i Sibbo kommun. För tillfället har personalen på SibboInfo en begränsad rätt att se elevförvaltningens datasystem (Primus). När eleven eller vårdnadshavaren besöker SibboInfo för att ladda HRT:s resekort, kan kundrådgivaren kontrollera i systemet om fältet Resekort har markerats med D/CD. Om fältet har markerats, vet SibboInfos kundrådgivare att kortet kan laddas. Om HRT:s resekort beviljas alla elever, betyder det att denna markering ska tilläggas till alla grundskoleelever i datasystemet. Dessutom ska SibboInfos personal i sådana fall ha en utökad rätt att se även fältet Elevens hemkommun. Av dataskyddsskäl har olika personalgruppers rätter att se uppgifter begränsats, så att var och en ser endast de uppgifter som är nödvändiga för att sköta sina arbetsuppgifter.

Beviljande av HRT:s resekort till alla grundskoleelever skulle öka kostnaderna för endast resekortens del med cirka 556 000 euro. Med denna tilläggskostnad skulle nio skolskjutskoordinatörer anställas till kommunen för att behandla skolskjutsansökningar och fatta skolskjutsbeslut.

Skolutflykter

Om HRT:s resekort beviljas alla elever, skulle eleverna inom den grundläggande utbildningen kunna använda resekortet även på utflykter som ordnas av skolan. För tillfället behöver läraren elevgruppens stamkort för en resa med eleverna. Kommunen (skolskjutskoordinatören) beställer stamkort av HRT för en termin åt gången. Antalet stamkort som beställs baserar sig på antalet använda kort tidigare läsår. HRT fakturerar kommunerna för elevgruppernas rätt att resa en termin åt gången på basis av antalet elever* inom den grundläggande utbildningen i kommunen.

HRT fakturerade kommunerna enligt elevgruppernas resor under höstterminen 2024 på följande sätt:

Kunta	Kunnalta laskutettava summa, euroa, ilman alvia, syyslukukausi 2024
Espoo	141 900
Helsinki	199 200
Kauniainen	6 400
Kerava	15 800
Kirkkonummi	20 800
Sipoo	11 300
Siuntio	2 700
Tuusula	21 800
Vantaa	104 000

Elevgrupperna kan under skoldagarna åka på skolutflykt i alla trafikmedel, på alla zoner och under alla klockslag under den ifrågavarande terminen. Det har inte kommit några ändringar i resandet för den lärare eller annan vuxen som reser med gruppen.

Kostnaderna per termin i Sibbo är 11 300 euro. Kostnaderna är betydligt lägre än för beviljande av HRT:s resekort till alla elever (kostnader för en termin ca 767 340 euro). Dessutom kan man

resa med HRT:s stamkort under alla skoldagar, i alla zoner och vid alla klockslag, vilket är inte möjligt med elevresekort för tillfället.

*Källa: Statistikcentralen, antalet elever i grundskolan år 2022

Undervisningspersonalens utlåtanden

I fullmäktigemotionen föreslås även att gällande elever i årskurs 1–2 kunde man beakta undervisningspersonalens (speciallärare, klasslärare eller lärare inom småbarnspedagogik) utlåtande i beviljandet av taxiskjuts och att inga enskilda läkarutlåtanden skulle behövas.

Lärarens uppgift är att stödja och främja barnens och ungdomarnas lärande och utveckling av färdigheter. Det betyder att läraren ska undervisa sina elever enligt deras utvecklingsnivå och behov. Läraren ska samarbeta med hemmen. Hen ska informera vårdnadshavarna om alla ärenden som berör barnets skolgång och lärande, såsom utvärdering, mål för lärandet, skolans läromiljöer, arbetssätt och läsårets evenemang. Läraren är för sin undervisningsgrupps del ansvarig för skolans verksamhet, såsom undervisning, förflyttning till undervisningsplatser och utflykter. Hem- och skolresor hör inte till skolans verksamhet och hör därmed inte till lärarens ansvar. (Källa: [Lärarens ansvar och skyldigheter \(oaj.fi\)](#))

Lärarens tjänsteuppgifter och ansvar innefattar inte utarbetande av utlåtanden för skolskjutsar. Lärarna har inte sakkännedom om barnets förmåga att klara av skolvägen. För att läraren ska bli insatt i ärendet krävs det att läraren sätter sig in i barnets skolväg på plats. Detta omfattar observerande av bland annat skolvägens särdrag, trafikmängder, farlighet och belastning samt observerande av hur barnet tar sig till skolan. Eftersom utarbetande av utlåtanden inte hör till lärarnas tjänsteuppgifter, skulle möjliggörande av en sådan praxis förorsaka att en del av lärarna kunde skriva utlåtanden men inte alla, vilket skulle försätta eleverna i en ojämlig ställning samt att samarbetet mellan hemmet skolan kunde försvåras.

Sammanfattning

Förslaget i motionen om att bevilja HRT:s resekort till alla elever inom den grundläggande utbildningen är en dyr åtgärd som inte behandlar eleverna på ett likvärdigt sätt. Beviljande av HRT:s resekort till alla elever i grundskolan medför inga betydande fördelar och minskar inte behovet för personalresurser. Som slutsats konstaterar vi att utbildningssektorn inte föreslår att åtgärden som nämns i motionen HRT:s resekort till alla elever i grundskolan främjas.

Det är inte motiverat ur den kommunala ekonomins synvinkel att göra stora ekonomiska satsningar i beviljande av HRT:s resekort till elever i grundskolan.